

Architecture of Mozhaiskyi Palace in Voronytsia near Vinnytsia

Volodymyr Smoliak¹, Natalia Kozyniuk²

¹Department of Town-Planning and Architecture,
Vinnytsia National Technical University,
UKRAINE, 12921, Vinnytsia, 95, Khmelnytske shose,
E-mail sm.vol-1948@mail.ru

²Faculty of Architecture, Vinnytsia Building Technical School,
UKRAINE, 21001, Vinnytsia, 53, Kotsiubynskoho Str.

Eastern Podillia with Vinnytsia and Khmelnytski Regions and also a part of the Cherkasy, Odesa and Chernivtsi Regions in the historical time belonged to the Third Republic of Poland – they were the border territory of the catholic Europe. These lands preserved a lot of estates, palaces, farmsteads, parks which often were the bearers of high professional architecture and garden art. There were over 200 palaces, farmsteads and regular parks on the territory of Eastern Podillia representing various styles and with different dates of foundation. These buildings housed rich libraries, archives, and valuable collections of tableware. The art galleries contained canvas of Leonardo da Vinci, Rubens, Van der Wenf and many other worldly known artists.

The Mozhaiskyi Palace in Voronovytisia near Vinnytsia was built in 1789 by a count Hrokholskyi in style of early classicism. The palace is a rectangular three-storeyed building with two-storeyed wings on both sides embracing the main entrance in a semicircle and ending with cupola pavilions. Central 3-storeyed block is divided by three semicircular apertures with piers and decorative niches. The form of a building is underlined by a portico on the height of two storeys out of eight coupled Corinthian columns situated at the arcade pedestal. In the centres of the wings second floor facade walls there are placed large Venetian windows with columnar impostes. The planning scheme of building (except of the main staircase which was reconstructed in the second half of 19 century) is original. The interiors abound in plenty of classic moulding.

The building is the outstanding example of transformation of Palladian principles in palace architecture which preserved baroque lines at the brightly expressed classical interpretation of the decorative ornamentation. The palace is surrounded by the regularly planned garden and park

Переклад виконано в Агенції перекладів PIO
www.pereklad.lviv.ua

Архітектура палацу Можайського в селищі Вороновиця біля Вінниці

Володимир Смоляк¹, Наталя Козинюк²

¹Кафедра містобудування та архітектури,
Вінницький національний технічний університет,
УКРАЇНА, 21021, м. Вінниця, вул.Хмельницьке шосе, 95,
E-mail sm.vol-1948@mail.ru

²Вінницький будівельний технікум,
архітектурне відділення, УКРАЇНА, 21001, м. Вінниця,
проспект Коцюбинського, 53

Яскраве враження справляють палацові комплекси та панські садиби на східному Поділлі. На жаль, більшість з них потребують негайного ремонту та реставрації. Ті палаци, будівлі та парки, що збереглися змушують нас дивуватися майстерності архітекторів, безіменних майстрів, що створили ці безцінні шедеври. Палац Можайського біля Вінниці є прикладом палацового та садово-паркового мистецтва кінця 18 століття. Палац складається з центральної прямокутної триповерхової частини, до якої примикають двоповерхові крила. В інтер'єрі особливо привабливе скульптурне оздоблення ротондної зали, в якій знаходиться 16 колон, вписаних в коло.

Ключові слова: палац, класицизм, бароко, іонічний ордер, скульптурна композиція.

I. Вступ

Східне Поділля, в свій історичний час було крайньою територією католицької Європи – Речі Посполитої. На цій землі лишилася велика кількість маєтків, палаців, садіб, парків, які були носіями високої професійної архітектури та садово-паркового мистецтва. На території Східного Поділля знаходилося понад 200 різноманітних за стилем і датою заснування палацово-паркових ансамблів. На превеликий жаль значна кількість цих комплексів та споруд не збереглася на сьогоднішній день. Ті ж пам'ятки, що збереглися передають нам через покоління свою красу і велич. Це були справжні центри культури, де зберігалися численні твори мистецтва світового рівня і значення. В садибах та палацах знаходилися багаті бібліотеки з рідкісними книгами, унікальні архіви, цінні колекції посуду, декоративних предметів тощо. В картинних галереях можна було побачити полотна Леонардо да Вінчі, Рубенса, Ван дер Верфа, Кранаха та багатьох інших відомих художників зі світовим ім'ям.

II. Архітектура палацу

Одна з перлин садово-паркового зодчества Поділля – палац Можайського знаходиться поряд з Вінницею у селищі Вороновиця. Палац збудовано в 1789 році графом Грохольським у стилі раннього класицизму. Палацом володіли і інші хазяї, в тому числі і відомий російський офіцер, автор першого літального апарата в Росії Олександр Можайський. В даний час в цьому будинку знаходиться музей авіації та космонавтики та бібліотека.

Палац являє собою прямокутний триповерховий корпус, до якого з торцевих частин примикають двоповерхові крила, що напівколом охоплюють парадний вхід та закінчуються слабо виявленими в пластиці стін павільйонами з купольним завершенням (рис. 1). Головна увага приділена центральному триповерховому об'єму, що акцентований портиком на висоту двох поверхів з восьми спарених колон коринфського ордеру, які опираються на аркадний п'єдестал, прорізаний трьома напівциркульними проймами з простінками, декорованими нішами. До аркад ведуть широкі парадні сходи та пандуси.

Всі частини палацу об'єднані широким фризом у вигляді гірлянди. В антаблементі портика знаходиться ліпний орнамент (спірально рослинна гілка), в довершенні низький аттик з напівкруглою викружкою, що йде від барочної форми. У центрах фасадних стін другого поверху крил – великі венеційські вікна з колонними імпостами. Саму будівлю вінчає аттик, прикрашений стрічкою букраміону.

Планування будівлі (за виключенням головного сходового вузла, що був реконструйований у другій половині XIX ст.) є первинною. В центральному об'ємі планування анфіладне, в крилах – коридорне з одностороннім розташуванням кімнат. Звертає увагу на себе овальна, характерна для архітектури бароко конфігурація приміщень та наявність зали розташованої не традиційно по головній осі, а в лівому анфіладному ряду поряд з ротондою.

Переkritтя в будівлі плескате. Палац потиньковано та побілено. Дахи покриті залізними листами. Довжина будівлі – 75,4м., ширина – 26,6м., висота 16,25м.

У репрезентабельних приміщеннях інтер'єрів збереглась класична ліпнина. Парадний зал вирішений в іонічному ордері. На пристінні напівколони спирається потужний антаблемент, що підтримує неправдиве зеркальне склепіння з трьома глибокими розпалубками в торцевих частинах. По нижньому рівню влаштована скульптурна композиція з спірально-розвинутого аканта з включенням гілок винограду, фігурних зображень (вепри, лев та левиця). Площини між розпалубками декоровані барельєфами менад, що танцюють з тамбуринами та чарівними рухами дістають грона винограду з прекрасних ваз. Плоске дзеркало склепіння кесоноване. Особливо привабливе скульптурне оздоблення ротондної зали, в прямокутне приміщення котрої вписані по колу 16 колон з оригінальними стилізованими капітелями. Вишуканий за формою ребристий купол вкриває тонка ліпнина канделябрового орнаменту, в основі котрого – жіночі задрапіровані фігури. Чудова

ліпнинна розетка верху купола – кульмінаційний пункт композиції, що відповідає загальній досконалості інтер'єру. Будівля – яскравий приклад перетворення паладіянських принципів в будівництві палаців з визначеним збереженням барочних рис при чисто класичній інтерпретації декоративного оздоблення.

Палац оточує сад і парк. На території садиби розташована стайня та нова оранжерея.

На протязі існування палацу його кілька раз добудовували, проводились реставраційні роботи. На жаль ці роботи не завжди велися на належному технологічному рівні, що позначилось на якості будівлі в цілому.

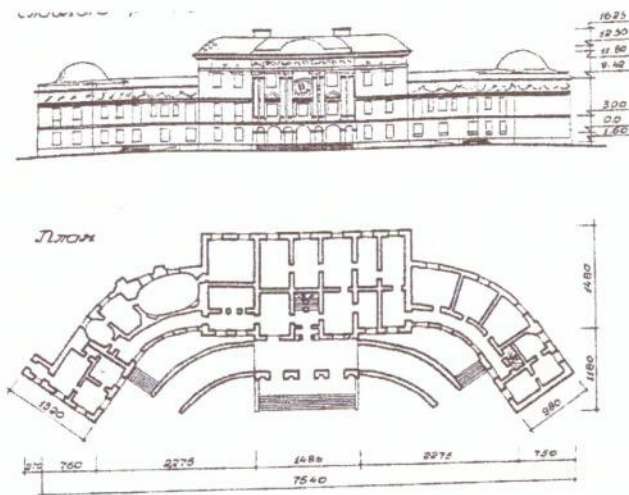

Рис. 1. План та фасад палацу Можайського

Висновок

Багато пам'яток архітектури палацового та садово-паркового мистецтва на східному Поділлі мають національне значення. Серед них яскраво виділяється палац Можайського в селищі Вороновиця біля Вінниці. Місцеві палаци та панські садиби потребують бережливого ставлення, державних та спонсорських коштів для реставрації та підтримання їх у належному стані.

Література

- [1] Комплексна регіональна програма науково-проектних та ремонтно-реставраційних робіт по Вінницькій області. НДІТІАМ. – (договір № 107/95 від 28.11.1995р. Київ, 1995.